

از امام باقر علیه السلام نقل شده است: روزی حضرت علی علیه السلام با جماعتی به سرزمین کربلا رسید. آنگاه فرمود:

«قَتِلَ فِيهَا مَائَتًا نَبِيًّا وَ مَائَتًا سَبَطَ كُلُّهُمْ شُهَدَاءً. وَ مَنَاحَ رِكَابٍ وَ مَصَارِعَ عَشَاقٍ شُهَدَاءً. لَا يَسْبِقُهُمْ مَنْ كَانَ قَبْلَهُمْ؛ وَ لَا يَلْحَقُهُمْ مَنْ بَعْدَهُمْ؛

در اینجا دویست پیامبر و دویست نواده پیامبر به قتل رسیده‌اند که همه آنها شهید هستند. اینجا محل فرود آمدن سواران و قتلگاه عاشقان است، شهیدانی که نه پیشینیان بر آنان سبقت جست‌هاند و نه آیندگان.

«بصارالعین فی انصارالحسین، ص ۲۲؛ بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۲۹۸»

- مروری بر مباحث جلسه گذشته
- عمل، عامل پیشبرنده و مایه سعادت بشر
  - کیفیت و کمیت عمل
  - انگیزه عامل برتری کیفیت عمل
- انگیزه شهدای کربلایی در جانفشانی آنان چه بوده است؟
- معرفت و شناخت ریشه اعمال در دنیای درون
  - حس = احساس محسوسات
  - عقل
  - دل
- جایگاه اندیشه و تحلیل در هدایت با توجه به یک نمونه قرآنی
  - داستان ملاقات موسی با خدا و گوساله پرستی بنی اسرائیل و توبه‌ی آنان به وسیله‌ی کشتن یکدیگر و پذیرفته شدن توبه در درگاه الهی.
    - سوره مبارکه بقره آیات ۵۰ الی ۵۳
    - وَإِذْ قَرَّبْنَا بِلْحِمِهِمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (۵۰)
    - وَإِذْ وَاوَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ (۵۱)
    - ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (۵۲)
    - وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (۵۳)
  - گمراهی قوم بنی اسرائیل باوجود مشاهده معجزه الهی
  - انگیزه انسان به صرف احساس عامل هدایت نیست
- چه موانعی در مسیر عقل عملی در تحقق عقل نظری است؟
  - راحت طلبی، منفعت طلبی و شهوات مانع حرکت عقل عملی
- تفاوت حرکت و عمل عاقلانه و عاشقانه
- براستی که عقلا اضافه‌های دنیا را ترک کردند این نشانه عاقل که حضرت صادق علیه السلام میفرماید:
  - قَالَ عَ إِنِّ أَوْلَى الْأَلْبَابِ الَّذِينَ عَمِلُوا بِالْفِكْرَةِ حَتَّىٰ وَرِثُوا مِنْهُ حَبَّ اللَّهِ فَإِنَّ حَبَّ اللَّهِ إِذَا وَرِثَهُ الْقَلْبُ اسْتِضَاءٌ بِهِ وَ أَسْرَعَ إِلَيْهِ اللَّطْفُ فَإِذَا نَزَلَ مَنْزِلًا صَارَ مِنْ أَهْلِ الْفَوَائِدِ فَإِذَا صَارَ مِنْ أَهْلِ الْفَوَائِدِ تَكَلَّمَ بِالْحِكْمَةِ فَإِذَا تَكَلَّمَ بِالْحِكْمَةِ صَارَ صَاحِبَ فِطْنَةٍ فَإِذَا نَزَلَ مَنْزِلَةً الْفِطْنَةِ عَمِلَ فِي الْقُدْرَةِ فَإِذَا عَمِلَ بِهِ مَا

فِي الْقُدْرَةِ عَرَفَ الْأَطْبَاقَ السَّبْعَةَ فَإِذَا بَلَغَ هَذِهِ الْمَنْزِلَةَ جَعَلَ شَهْوَتَهُ وَ مَحَبَّتَهُ فِي خَالِقِهِ فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ نَزَلَ مَنزِلَةَ الْكُبْرَى فَعَابَنَ رَبَّهُ فِي قَلْبِهِ وَ وَرَثَ الْحِكْمَةَ بَعِيرٍ مَا وَرَثَهُ الْحُكَمَاءُ وَرَثُوا الْحِكْمَةَ بِالصَّمْتِ وَ إِنَّا الْعُلَمَاءُ وَرَثُوا الْعِلْمَ بِالطَّلَبِ وَ إِنَّا الصَّدِّيقِينَ وَرَثُوا الصَّدْقَ بغير ما ورثه الصديقون.

- ابن طبیان گوید: امام صادق سلام الله عليه فرمود: اولو الالباب کسانی هستند که با تفکر و اندیشه کار کردند تا آنجا که محبت خداوند را ارث بردند، هر گاه محبت خداوند به قلب برسد و از آن روشنائی بگیرد لطف خداوند زودتر به آن می‌رسد.
- هنگامی که لطف در قلب فرود آمد مرکز فوائد خواهد شد، و هنگامی که محل فوائد گردید قلب از حکمت سخن می‌گوید، و هر گاه از روی حکمت سخن گفت دارای هوش و ذکاوت می‌گردد، هنگامی که هوش و فراست پیدا کرد با قدرت عمل می‌کند و هر گاه با قدرت کار کرد آسمانها را می‌شناسد. هنگامی که به این مقام رسید در فکر و اندیشه و حکمت و بیان فرو می‌رود، وقتی که این چنین شد خواهشها و دوستیهای او بخدا ارتباط پیدا می‌کند، و هر گاه چنین مقامی پیدا کرد به جایگاه بزرگ می‌رسد و خداوند را در قلب خود می‌نگرد. در اینجا حکمت را به ارث می‌برد ولی نه آن طور که حکیمان آن را به ارث می‌برند، و علم را وارث می‌شوند اما به آن گونه که عالمان وارث می‌گردند، و صدق را ارث می‌برد نه آن طور که صدیقان ارث می‌برند.

▪ كفاية الأثر في النص على الأئمة الإثني عشر، ص: ۲۵۷

▪ بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۳۶، ص: ۴۰۳

▪ البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص: ۶۸۵

- سلوک خاص اولی الالباب در وادی محبت تا وصول به خزائن «علم، حکمت و صدق»
- فیلسوفان قاعده فلسفی را مطرح می‌کنند و می‌گویند «السنخیه علیه الانضمام؛ سنخیت و تناسب علت پیوند است، هر چه انسان با کسی سنخیت و تشابه بیشتری داشته باشد، پیوندش با او بیشتر است.
- به گفته عالم بزرگ شیعه فقیه و فیلسوف و عارف نامی مرحوم ملا احمد نراقی (دیوان طاقدیس):

○ خیمه زد چون در دلت سلطان عشق *** ملک دل گردید شهرستان عشق

○ هم هوی ز آنجا گریزد هم هوس *** جز یکی آنجا نیابی هیچکس

○ آنچه او خواهد همی خواهی و بس *** نی هوا باشد تو را و نی هوس

○ بلکه خواهش از تو بگریزد چنان *** کان چه تو خواهی نخواهی خواهد آن

○ گیرد اندر بزم اطمینان مقام *** فادخلی فی جنتی آمد پیام

- هفت مرحله تکامل با توجه به کلام امام صادق (ع)

- مقام رویت حضرت حق نتیجه سلوک اولی الالباب

○ ذَعْلِبْ عَرَضَ كَرْد: یا امیرالمؤمنین! آیا پروردگارت را دیده‌ای؟ آن حضرت فرمود:

○ «مَا كُنْتُ أَعْبُدُ رَبًّا لَمْ أَرَهُ. فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! كَيْفَ رَأَيْتَهُ؟ قَالَ: وَيَلِكُ يَا ذَعْلِبُ لَمْ تَرَهُ الْعَيْونُ بِمُشَاهَدَةِ الْأَبْصَارِ وَلَكِنْ رَأَتْهُ الْقُلُوبُ

بِحَقَائِقِ الْإِيمَانِ»

▪ من پروردگاری را که نیبیم، نمی‌پرستیم. عرض کرد: یا امیرالمؤمنین! او را چگونه دیدی؟ فرمود: ای ذعلب! وای بر تو! دیده

های ظاهر او را نتواند دید، ولی دیده‌های دل به وسیله حقایق ایمان او را مشاهده می‌کنند.

- آیا امام حسین (ع) و یارانشان از زخم‌های جنگ درد کشیدند؟

○ جابر از امام باقر(ع) نقل کرده است که فرمودند:

• **إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: «قَالَ الْحُسَيْنُ ع لِأَصْحَابِهِ قَبْلَ أَنْ يُقْتَلَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ لِي: يَا بَنِيَّ إِنَّكَ سَتَسَاقُ إِلَى الْعِرَاقِ، وَ هِيَ أَرْضٌ قَدِ اتَّقَى فِيهَا النَّبِيُّونَ وَ أَوْصِيَاءُ النَّبِيِّينَ، وَ هِيَ أَرْضٌ تُدْعَى «عَمُورًا» وَ إِنَّكَ تَسْتَشْهَدُ بِهَا، وَ يُسْتَشْهَدُ مَعَكَ جَمَاعَةٌ مِنْ أَصْحَابِكَ، لَا يَجِدُونَ أَلَمَ مَسِّ الْحَدِيدِ وَ تَلَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَ سَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ تَكُونُ الْحَرْبُ عَلَيْكَ وَ عَلَيْهِمْ بَرْدًا وَ سَلَامًا، فَابْشِرُوا فَوَ اللَّهُ لئن قَتَلُونَا فَإِنَّا نَرُدُّ عَلَى نَبِينَا ص.**

▪ امام حسین قبل از اینکه کشته شود به اصحاب خود میفرمود: پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم بمن فرمود: ای پسر عزیزم! تو بزودی بسوی عراق رانده خواهی شد. زمین عراق همان زمینی است که پیامبران و اوصیای آنان در آن با یک دیگر ملاقات کردند. آن زمین را عمور میخوانند. تو در آن زمین شهید خواهی شد و گروهی هم با تو شهید می شوند که درد نیزه و شمشیر را احساس نمی کنند. سپس این آیه را تلاوت کرد:

• **قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَ سَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ** (جنگ برای تو و بارانت سرد و سلامت خواهد شد..)

▪ سپس امام حسین به اصحاب خود فرمود: مژده باد شما را، گر چه دشمنان ما را می کشند ولی ما بر پیامبر خود صلی الله علیه و آله وارد خواهیم شد.

▪ بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ۴۵، ص: ۸۱

○ اشاره به داستان حضرت یوسف (ع) و مواجهه زنان

▪ **فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ** (سوره یوسف آیه ۳۱)

▪ زلیخا برنامه ملاقات را اینطور چیده بود که قبلا برای هر یک متکایی تهیه نموده، به دست هر یک کاردی داده در همه این لحظات یوسف را از نظر آنان پنهان داشته بود، و یک باره او را به مجلس درآورده و بطور ناگهانی به آنها نشان داد، تا یک باره عقلها را از دست داده مدهوش جمال بدیع یوسف گردند، در نتیجه کاری کنند که آدم عاقل و هوشیار چنین کاری نمی کند. و همین شاهد بی عقلی آنان شود، و آن این است که با دیدن او دستهای خود را به جای میوه قطع کنند، آنها هم نه یک نفر و دو نفرشان، بلکه همگی آنان دست خود را قطع کنند.

• ترجمه المیزان، ج ۱۱، ص: ۲۰۲

• تحلیل حقیقت ایمان و دو شرط آن از دیدگاه ملاصدرا

○ در باب تحلیل ایمان می توان گفت که: ملاصدرا معتقد است که علم و عمل هر دو در رسیدن به حقیقت ایمان سهیم هستند.
○ از دیدگاه ملاصدرا ایمان غایت کمال انسان و سبب ارتقاء وی می باشد و از آن جا که از دید او انسان متشکل از دو بعد عقل نظری و عقل عملی است ایمان هم از دیدگاه وی باید هم ناظر بر شکوفایی عقل نظری باشد و هم ناظر بر شکوفایی عقل عملی و از آن جا که معرفت عهده دار کمال عقل نظری و عمل صالح عهده دار کمال عقل عملی می باشد، لذا تمام توصیفات و توضیحاتی که در باب ایمان حقیقی از دیدگاه ملاصدرا بیان می گردد، هم کمال عقل نظری را جهت گیری کرده است و هم کمال عقل عملی را. یعنی هم بر معرفت تأکید می کند و هم بر عمل صالح.

▪ و اعلم إن السعادة الإنسانية منوطه بشيئين: بالعلم الذي هو عبارة عن الايمان بالله و ملائكته و كتبه و رسله و اليوم الآخر، و بالعمل الذي حاصله تصفيه مرآة القلب عن شواغل الدنيا و مستلذاتها»

• صدرالدين شيرازي، ۱۳۶۶، ج ۶: ۹۷

○ ايمان در مقابل اضطراب

• شاخصه قلوب ايمانی در کلام علوی

○ قُلُوبُ الْعِبَادِ الطَّاهِرَةِ مَوَاضِعُ نَظَرِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ فَمَنْ طَهَّرَ قَلْبَهُ نَظَرَ إِلَيْهِ (۴/۵۰۷).

▪ دل‌های پاک بندگان جایگاه‌های نظر خدای سبحانه است، پس هر که پاک گرداند دل خود را نظر کند بسوی او.

▪ مراد به «پاکی دلها» پاکی آنهاست از کینه و رشک و حمیت و سایر ملکات ذمیمه و قصدهای بد، و مراد اینست که: دل‌های پاک جایگاه‌های نظر لطف حق تعالی است بافاضه انوار هدایت و علوم و معارف بر آنها، پس کسی که پاک گرداند دل خود را نظر کند حق تعالی بسوی او، و اگر پاک نگرداند محروم ماند از آن.

• تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص: ۶۸

▪ قلوب نیکان جایگاه نظر حضرت حق

○ أَيْنَ الَّذِينَ أَخْلَصُوا أَعْمَالَهُمْ لِلَّهِ وَ طَهَّرُوا قُلُوبَهُمْ بِمَوَاضِعِ ذِكْرِ اللَّهِ (۲/۳۶۳).

▪ کجایند آنانکه خالص گردانیدند کردارهای خود را از برای خدا؟ و پاک ساختند دل‌های خود را از برای جایگاه‌های ذکر خدا یعنی پاک ساختند آنها را از اندیشه‌ها و فکرهای بیحاصل از برای این که جایگاه‌های ذکر و یاد خدا باشد و همیشه بآن اشتغال نمایند.

• تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص: ۱۵۶

• مراحل توبه در نظر خواجه نصیر

○ توبه که به معنای رجوع و بازگشت است، خود مراتب و مراحل دارد هم شامل توبه عام و عوام می شود و هم توبه خاص و خواص و هم توبه اخص.

▪ توبه عوام آن است که انسان معصیت کار از گناه و معصیت دست بکشد اما توبه خواص، پرهیز از ترک مستحب و از انجام مکروهات است. و توبه اخص پرهیز از توجه به غیر خدا است در هر حال چون گناه و معصیت، چرک و کثافت و نجاست است، آدمی برای ورود به این سفر الهی چاره ای جز این ندارد که در هر مرتبه ای که هست این آلودگی روحی و باطنی و قلبی را از خودش بزدايد و تطهیر کند. لذا در دعاها داریم که اللهم طهرنی فیه من الدنس و الاقدار، پروردگارا ما را از پلیدی ها و آلودگی ها پاک کن.

• لینک فایل صوتی سخنرانی

• http://www.almenhaj.com/media/moharam/95/mon_moharram_1395.07.24_004.mp3

• فایل ریز موضوعات و خلاصه سخنرانی

• http://www.almenhaj.com/media/moharam/95/mon_moharram_1395.07.24_004.pdf